

**Π.Τ.Δ.Ε.
Πανεπιστήμιο Πατρών**

Η Συγγραφή μιας Ακαδημαϊκής Εργασίας

v1.4

Χρήστος Θ. Παναγιωτακόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας

cpanag@upatras.gr

www.cetl.elemedu.upatras.gr - www.eduonline.upatras.gr

Πάτρα, Ιανουάριος 2014

Η Συγγραφή μιας Ακαδημαϊκής Εργασίας

Χρήστος Θ. Παναγιωτακόπουλος
Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Το παρόν κείμενο αποτελεί οδηγό ορθής πρακτικής για τη σύνταξη ακαδημαϊκών εργασιών. Σ' αυτό περιγράφονται και αναλύονται τα σημαντικότερα από τα στοιχεία που βοηθούν στην οργάνωση και στη μορφοποίηση μιας εργασίας, δηλαδή θέματα που αφορούν τον τρόπο που οργανώνεται σωστά μία ακαδημαϊκή εργασία από πλευράς δόμησης και περιεχομένου, συμβουλές για την ορθή διαμόρφωση του κειμένου, τον τρόπο με τον οποίο γίνονται παραπομπές σε διάφορες πηγές προκειμένου να υποστηριχτεί η εργασία αλλά και τον τρόπο παράθεσης των βιβλιογραφικών αναφορών με βάση το σύστημα APA.

Ο παρών οδηγός δεν είναι δυνατόν να καλύψει όλο το φάσμα των εργασιών. Επίσης, για κάποια σημεία κυρίως μορφολογικά, ενδεχομένως να έχουν διατυπωθεί διαφορετικές απόψεις.

Ο οδηγός αποτελείται από τρία κεφάλαια. Στο πρώτο παρατίθενται κανόνες οργάνωσης, στο δεύτερο κανόνες μορφολογίας και στο τρίτο κανόνες για χρήση του συστήματος παραπομπών και αναφορών APA με παραδείγματα.

Κεφάλαιο 1^ο - Η Οργάνωση της Εργασίας

Τα διακριτά τμήματα από τα οποία αποτελείται μία ακαδημαϊκή εργασία έχουν ακολουθιακά ως εξής:

(1) Σελίδα τίτλου (πρώτη σελίδα)

(2) Περίληψη

(3) Εισαγωγή

(4) Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

(5) Θεωρητικό πλαίσιο

(6) Ερευνητικά ερωτήματα

(7) Μεθοδολογία

(8) Ανάλυση, αποτελέσματα και συζήτηση

= Κύριο μέρος εργασίας

(9) Συμπεράσματα

(10) Προβλήματα και ανασταλτικοί παράγοντες κατά την εκπόνηση της εργασίας

(11) Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

(12) Βιβλιογραφία

(13) Παραρτήματα

Ας δούμε τι περιλαμβάνει κάθε τμήμα από τα προηγούμενα:

1. Σελίδα Τίτλου

Στην πρώτη σελίδα της εργασίας, δηλαδή στη σελίδα του τίτλου εμφανίζονται κεντραρισμένα με τη σειρά:

(α) Το εκπαιδευτικό ίδρυμα του προγράμματος, στα πλαίσια του οποίου εκπονείται η εργασία.

(β) Ο τίτλος της εργασίας. Συνήθως συνίσταται από όχι περισσότερες των 10-12 λέξεων.

(γ) Το όνομα του συγγραφέα (ή τα ονόματα των συγγραφέων)

(δ) Το όνομα του επιβλέποντος καθηγητή

(ε) Τόπος και ημερομηνία.

Ο τίτλος πρέπει να είναι δηλωτικός του περιεχομένου της εργασίας και ουσιαστικά να αποτελεί τη μικρότερη δυνατή περίληψή της. Θα πρέπει να αποφεύγονται ιδιωματισμοί ή εξειδικευμένοι όροι που δεν δίνουν άμεσα τη δυνατότητα στον αναγνώστη να κατανοήσει το θέμα της εργασίας.

2. Περίληψη

Μετά την πρώτη σελίδα της εργασίας ακολουθεί μια σύντομη περίληψη, η έκταση της οποίας εξαρτάται από την έκταση της εργασίας. Σ' αυτή γίνεται μια προσπάθεια να περιγραφεί η εργασία σε όλη της την έκταση σύντομα και μεστά, καθώς και να παρουσιαστούν σύντομα τα αποτελέσματα (συμπεράσματα) που προέκυψαν από αυτήν.

3. Εισαγωγή

Στην εισαγωγή τίθεται το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εργασία, αναλύεται το θέμα της εργασίας, αναλύεται επίσης πολύ σύντομα η σημαντικότητά της και τονίζονται οι διαφορές της σε σχέση με άλλες παρεμφερείς εργασίες. Καταγράφονται επίσης, ο σκοπός και οι στόχοι της.

Στο τέλος της ενότητας αναφέρεται σύντομα ο τρόπος διάρθρωσης της εργασίας.

4. Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Στο τμήμα αυτό καταγράφονται οι ορισμοί των εννοιών που θα χρησιμοποιηθούν στην εργασία, ώστε να ενημερώνεται ο αναγνώστης για τον κάθε όρο που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας.

5. Θεωρητικό πλαίσιο

Στην ενότητα αυτή γίνεται παρουσίαση των ευρημάτων και των συμπερασμάτων παρεμφερών ή συναφών ερευνών με το θέμα της εργασίας. Ουσιαστικά, ο συγγραφέας μέσα από την υφιστάμενη βιβλιογραφία αναζητά και καταγράφει τα ερευνητικά αποτελέσματα των συναφών με την εργασία του ερευνών, μέσα από τις οποίες καθορίζονται οι επιδρώντες παράγοντες στο υπό μελέτη θέμα του.

Η έκταση της παράθεσης των ευρημάτων αυτών από τη βιβλιογραφία, ο τρόπος παρουσίασης και η κριτική σύνθεσή τους, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και την ποιότητα της εργασίας. Γενικά, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας πρέπει να είναι εξαντλητική και να σκιαγραφεί το προς διερεύνηση πρόβλημα σε όλη του την έκταση.

Στο τελευταίο τμήμα της ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και μετά την παρουσίαση των συναφών μελετών και ερευνών θα πρέπει να τεκμηριώνεται η σπουδαιότητα της εργασίας με βάση τα μέχρι τώρα ευρήματα στο χώρο αναφοράς της.

6. Ερευνητικά Ερωτήματα

Στη σύντομη αυτή ενότητα γίνεται παράθεση των ερευνητικών ερωτημάτων της εργασίας, στα οποία θα δοθεί απάντηση μέσα από την ανάλυση των ευρημάτων της.

Τα ερευνητικά ερωτήματα μπορούν απλά να τεθούν ως ερωτήματα στα οποία η εργασία οφείλει να δώσει απάντηση ή να διατυπωθούν με τη μορφή υποθέσεων (μηδενικής - εναλλακτικής).

7. Μεθοδολογία

Στο τμήμα της μεθοδολογίας παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο διεξήχθη η έρευνα που παρουσιάζεται στην εργασία.

Σε μια τυπική πειραματική εργασία το τμήμα της Μεθοδολογίας συνήθως, υποδιαιρείται στα εξής τμήματα, με αντίστοιχο περιεχόμενο:

- (α) Δείγμα (συμμετέχοντες). Περιγραφή και ανάλυση φύλου, ηλικίας και ειδικών χαρακτηριστικών συμμετεχόντων – ενδεχόμενες εξαιρέσεις.
- (β) Ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε, μέθοδος δειγματοληψίας, μέτρα ελέγχου του πιθανού σφάλματος.
- (γ) Περιγραφή του μέσου συλλογής δεδομένων και τεκμηρίωση αυτού, ώστε να αναδειχτεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του. Το μέσο συλλογής παρατίθεται και σε Παράρτημα, στο τέλος της εργασίας.
- (δ) Περιγραφή και ανάλυση του πειραματικού υλικού που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκε, όπως και οι διάφορες συσκευές.
- (ε) Αναφορά σε χώρο και χρόνο που διεξήχθη η έρευνα.

(στ) Λεπτομερής περιγραφή του πλαισίου και του τρόπου διεξαγωγής της πειραματικής διαδικασίας και τεκμηρίωση αυτού. Αναφορά σε ανεξάρτητες και εξαρτημένες μεταβλητές και σε τρόπους ελαχιστοποίησης των πιθανών σφαλμάτων.

Το τμήμα αυτό θα πρέπει να ολοκληρώνεται με αναφορά σε περιορισμούς που θα πρέπει να λάβει υπόψη του ο αναγνώστης της εργασίας, δηλαδή οριοθέτηση ζητημάτων που αφορούν την εργασία και τη διεξαγωγή της έρευνας.

8. Ανάλυση, αποτελέσματα και συζήτηση

Ακολουθεί η παράθεση των ευρημάτων που προέκυψαν από τη στατιστική ανάλυση ή γενικότερα από την ανάλυση των δεδομένων που ελήφθησαν με το μέσο συλλογής.

Τα σημαντικότερα ευρήματα θα πρέπει να τονίζονται ώστε να τα προσέχει ο αναγνώστης. Τα ευρήματα αλλά και τα αποτελέσματα από την ανάλυσή τους, θα πρέπει να εμφανίζονται στο κείμενο γραμμένα με συνεκτικό τρόπο και όχι ως παράγραφοι χωρίς συνοχή.

Κατά την παράθεση των ευρημάτων αλλά και των αποτελεσμάτων από την ανάλυσή τους, μπορεί να γίνει και συζήτηση επ' αυτών στην ίδια ή και σε διαφορετική ενότητα.

Στην περίπτωση που έχει γίνει κάποιας μορφής στατιστική ανάλυση, εκτός από την παράθεση των περιγραφικών στατιστικών ευρημάτων είναι καλό (και συνήθως απαραίτητο) να καταγράφονται και οι συσχετισμοί μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών με επαγωγικά στατιστικά. Η χρήση των στατιστικών κριτηρίων που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να αιτιολογείται.

Στο τμήμα αυτό συχνά τοποθετούνται πίνακες, σχήματα, εικόνες, γραφικές παραστάσεις και διαγράμματα. Αυτά όλα πρέπει να συνδέονται με το κείμενο. Δεν πρέπει να γίνεται κατάχρηση της παράθεσής τους. Για παράδειγμα, δεν έχει κανένα νόημα να παρατεθεί κάποιας μορφής γράφημα αναφορικά με το φύλο του δείγματος. Την ίδια πληροφορία μπορεί να προσλάβει ο αναγνώστης με δύο μόνο αριθμούς. Οι πίνακες έχουν νόημα όταν σ' αυτούς γίνεται σύνοψη δεδομένων με την παράθεση κάποιων στατιστικών στοιχείων (όπως μέσος όρος, τυπική απόκλιση κ.λπ.) ή σ' αυτούς φαίνονται αποτελέσματα κάποιων αναλύσεων.

Είναι χρήσιμο τα αποτελέσματα να παρουσιάζονται τμηματικά σε παραγράφους, αρχικά με ποσοτικό τρόπο (περιγραφικά στατιστικά) και ακολούθως στην ίδια

παράγραφο με ποιοτικούς συσχετισμούς (επαγωγικά στατιστικά) για κάθε εύρημα ξεχωριστά.

Στη μορφοποίηση των πινάκων δεν χρησιμοποιούνται κατακόρυφες γραμμές παρά μόνον οριζόντιες. Η μονάδα μέτρησης των μεγεθών που απεικονίζονται θα πρέπει να δηλωθεί. Πρέπει να αριθμούνται σειριακά από την αρχή προς το τέλος της εργασίας και να προηγείται κάθε πίνακα κατάλληλη λεζάντα γραμμένη με πλάγια γραφή. Η τοποθέτησή τους γίνεται στο μέσο της σελίδας. Η ένδειξη «Πίνακας» με την αρίθμηση, όσο και η λεζάντα που ακολουθεί σε επόμενη γραμμή θα πρέπει να είναι στοιχισμένη με το αριστερό άκρο του πίνακα. Η μορφοποίηση στην παρουσίαση των στοιχείων ενός πίνακα έχει ως ακολούθως:

Πίνακας 1

Μέγεθος δείγματος ανά Νομό και συνολικά

Νομός	Μέσος όρος ηλικίας (σε χρόνια)	Τυπική απόκλιση (σε χρόνια)
Αχαΐας	33,4	0,3
Ηλείας	24,3	0,5
Αργολίδας	22,1	0,6

Αν χρειαστεί να γράψουμε κάποιο στοιχείο που επεξηγεί τον πίνακα, το κάνουμε κάτω από αυτόν, με γράμματα μεγέθους 10pt και με πρόταση στοιχισμένη στα όρια του πίνακα, π.χ.

Πίνακας 2

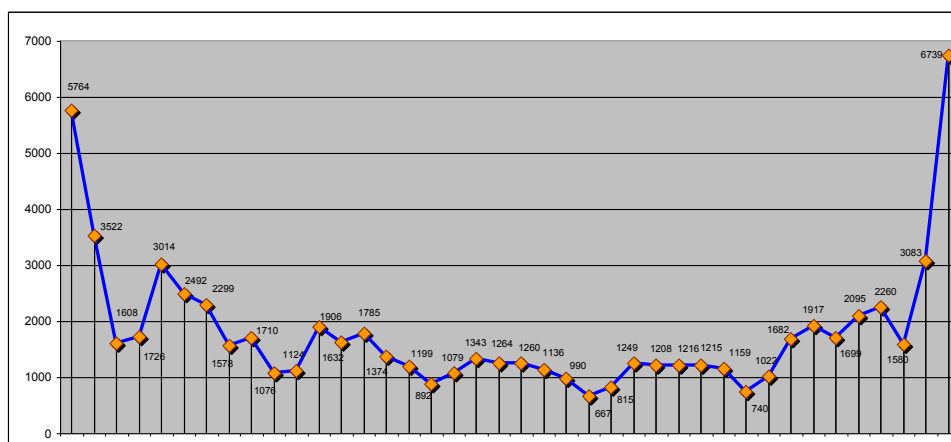
Μέγεθος δείγματος ανά Νομό και συνολικά

Νομός	Μέσος όρος ηλικίας	Τυπική απόκλιση
Αχαΐας	33,4	0,3
Ηλείας	24,3	0,5
Αργολίδας	22,1	0,6

Στον παραπάνω πίνακα, ο μέσος όρος ηλικίας και η τυπική απόκλιση αναφέρονται σε χρόνια

Στα γραφήματα, στις εικόνες, στα σχήματα και στις γραφικές παραστάσεις θα πρέπει επίσης, να υπάρχει αρίθμηση και η παράθεση της λεζάντας να γίνεται στο

κάτω μέρος τους, κεντραρισμένη και γραμμένη με πλάγια γραφή. Η μορφοποίηση στην παρουσίαση των στοιχείων ενός γραφήματος ή εικόνας έχει ως ακολούθως:

Γράφημα 1. Η ημερησία κίνηση επισκεψιμότητας της ιστοσελίδας σε χιλιάδες επισκέψεις

Τέλος, στο τμήμα της Συζήτησης, θα πρέπει να καταγράφονται οι προοπτικές που δημιουργούνται με τα ευρήματα της εργασίας μας και τα όσα αναλύσαμε στηριγμένοι σ' αυτά.

9. Συμπεράσματα

Στο τμήμα των συμπερασμάτων διατυπώνονται συμπερασματικά και συνοπτικά τα ευρήματα της εργασίας, τα οποία έχουν προκύψει μετά την ανάλυση που έχει γίνει στο προηγούμενο τμήμα της εργασίας. Αυτά συγκρίνονται σύντομα επίσης, με ευρήματα άλλων ερευνών και η εγκυρότητα της έρευνάς μας ενισχύεται εάν διαπιστωθεί ότι κάποια από τα ευρήματά μας αποτελούν ευρήματα και άλλων ερευνών.

Στο τμήμα αυτό, συνήθως δεν είναι σκόπιμο να υπάρχουν παραπομπές, εκτός και αν είναι απολύτως απαραίτητο. Στα «Συμπεράσματα» δεν εισάγονται νέα στοιχεία, αλλά δίνονται απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία είχαν τεθεί στην αρχή της εργασίας.

Προσοχή! Η αναγωγή των ευρημάτων της έρευνας από το δείγμα στον πληθυσμό μπορεί να γίνει μόνον εάν το δείγμα μας έχει ληφθεί από τον πληθυσμό με κατάλληλες μαθηματικές μεθόδους που εξασφαλίζουν ίση πιθανότητα σε κάθε μέλος

του να συμμετάσχει σ' αυτό, έχει κατάλληλο μέγεθος και είναι αντιπροσωπευτικό σε σχέση με τα χαρακτηριστικά και την έκταση όλων των υποομάδων του πληθυσμού από τον οποίο ελήφθη. Σε διαφορετική περίπτωση τα ευρήματά μας δεν μπορούν να έχουν ισχύ σε όλο τον πληθυσμό. Αυτό θα πρέπει να γραφεί σύντομα και στο τμήμα αυτό της εργασίας.

10. Προβλήματα και ανασταλτικοί παράγοντες κατά τη εκπόνηση της εργασίας

Εδώ αναφέρονται τα προβλήματα, τα εμπόδια και οι ανασταλτικοί παράγοντες που συνάντησε ο ερευνητής κατά τη διάρκεια εκπόνησης της μελέτης του, τη διεξαγωγή της έρευνας και τη συγγραφή της. Αυτό θα είναι χρήσιμο για μελλοντικούς ερευνητές, οι οποίοι θα γνωρίζουν πλέον τα δύσκολα σημεία του χώρου αυτού και θα επιχειρήσουν να τα ξεπεράσουν πιο εύκολα.

11. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Στην ενότητα αυτή ο συγγραφέας της εργασίας θα αναφερθεί σε ερευνητικές προτάσεις που αναδύθηκαν μέσα από τη μελέτη του και την έρευνά του, οι οποίες δεν αναλύθηκαν στην εργασία του είτε επειδή μπορούσε αλλά ο προσανατολισμός της εργασίας ήταν διαφορετικός, είτε επειδή η εργασία δε σχεδιάστηκε ώστε να δώσει λύσεις σχετικές με τις νέες αυτές ερευνητικές προτάσεις.

12. Βιβλιογραφία

Στην παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών αλλά και των παραπομπών, τηρείται το πρότυπο σύστημα APA (American Psychological Association). Αυτό περιγράφεται και αναλύεται συνοπτικά στο τρίτο κεφάλαιο.

Στη βιβλιογραφία καταγράφονται μόνο και αποκλειστικά οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν στο κείμενο μέσα από τις παραπομπές.

Η βιβλιογραφία γράφεται με οδόντωση όλων των γραμμών μιας αναφοράς εξαιρουμένης της πρώτης γραμμής, η οποία ξεκινά από την αρχή του χώρου γραφής.

Η παράθεση γίνεται αλφαβητικά και μόνο (χωρίς αρίθμηση, κουκκίδες ή άλλα σύμβολα). Δεν χρησιμοποιείται η έντονη γραφή παρά μόνο η πλάγια, όπου χρειάζεται.

Είναι δυνατόν (αν και θα πρέπει να αποφεύγεται) να γραφεί ξεχωριστά η Ελληνική και να ακολουθεί η ξενόγλωσση βιβλιογραφία όταν η εργασία συντάσσεται στην Ελληνική γλώσσα.

Στο τέλος, αφού συγγράψουμε την εργασία ελέγχουμε τις παραπομπές μας με τις αναφορές στη βιβλιογραφία και αντιστρόφως.

13. Παραρτήματα

Το τελευταίο τμήμα της εργασίας συνίσταται από τα παραρτήματα, τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την τεκμηρίωσή της. Αυτά μπορεί να είναι τεκμήρια οιασδήποτε μορφής και τύπου (κείμενα, εικόνες, κώδικας λογισμικού κλπ.), που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά κάποιον τρόπο στην εργασία και πείθουν τον αναγνώστη ή τον αξιολογητή για τη γνησιότητα της έρευνας ή αποτελούν τμήμα του ερευνητικού υλικού, Με τη χρήση του οποίου διεξήχθη η έρευνα.

Αν τα παραρτήματα είναι περισσότερα του ενός, τοποθετούνται διαδοχικά ως Παράρτημα 1, Παράρτημα 2, κλπ.

Προσοχή: Δεν είναι αναγκαίο να αλλάζουμε σελίδα σε κάθε ενότητα από τις 13 προηγούμενες, από τις οποίες συνίσταται η εργασία. Από αυτό εξαιρούνται: η 1^η σελίδα, οι Βιβλιογραφικές Αναφορές και τα Παραρτήματα.

Σημαντική σημείωση:

Κατά τη συγγραφή της εργασίας πρέπει να έχετε ενεργοποιημένο τον αυτόματο διορθωτή του επεξεργαστή κειμένου που χρησιμοποιείτε.

Όταν ολοκληρώσετε τη συγγραφή της, ελέγξτε με τον διορθωτή όσες λέξεις εμφανίζονται γραμμένες λανθασμένα. Ακολούθως, είναι πολύ χρήσιμο να τη δώσετε για μια απλή ανάγνωση από ένα άλλο, οικείο πρόσωπο. Δεν είναι απαραίτητο ο αναγνώστης αυτός να γνωρίζει σε έκταση το θέμα που διαπραγματεύεται η εργασία. Η ανατροφοδότηση που θα πάρετε θα βοηθήσει να βελτιώσετε αβλεψίες, προβλήματα με τη σύνταξη, με τη συνοχή και ενδεχομένως κι άλλα πιο σοβαρά προβλήματα επί της ουσίας της εργασίας.

Κεφάλαιο 2^ο - Η Μορφολογία της Εργασίας

Η εργασία θα πρέπει να παραδίδεται δακτυλογραφημένη σε λευκό χαρτί τύπου A4, με 1½ ή διπλό διάστιχο σε όλη της έκτασή της. Η γραφή γίνεται στη μια όψη της σελίδας και τα περιθώρια είναι τα εξ ορισμού ρυθμισμένα από τον επεξεργαστή κειμένου Microsoft Word, δηλαδή: 2,54 εκατοστά πάνω και κάτω, 3,17 εκατοστά αριστερά και δεξιά. Η συνήθης γραμματοσειρά είναι η Times New Roman με μέγεθος 12 pt. Το κείμενο είναι στοιχισμένο μόνο από αριστερά, εξαιρουμένων των τίτλων, όπου αυτό είναι απαραίτητο.

Μπορεί να συνοδεύεται και από ψηφιακό μέσο (cd, dvd), το οποίο θα περιέχει την εργασία σε ηλεκτρονική μορφή και θα βρίσκεται εντός φακέλου επικολλημένου στην έσω πλευρά του οπισθόφυλλου της εργασίας.

Ο συλλαβισμός με διαχωρισμό (-) των λέξεων στο τέλος των γραμμών θα πρέπει να είναι απενεργοποιημένος.

Μετά από κάθε σημείο στίξης πρέπει να ακολουθεί κενό, εξαιρουμένων των συντομογραφιών: π.χ., κ.ο.κ., κ.λπ.

Εξαιρουμένης της πρώτης γραμμής που ακολουθεί έναν τίτλο, όλες οι άλλες πρέπει να γράφονται με εσοχή περίπου 0,5-1 εκατοστό. Εξάιρεση επίσης, αποτελεί η περίληψη, στην οποία όλο το κείμενο γράφεται χωρίς εσοχές.

Μπορούμε να χρησιμοποιούμε τελείες (bullets) ή αριθμούς από αριστερά στις γραμμές των σελίδων, για την ομαδοποίηση εκφράσεων ή εννοιών.

Σε κάθε σελίδα, εξαιρουμένης της 1^{ης}, φαίνεται ο αύξων αριθμός αρίθμησης της στο πάνω δεξιά μέρος της.

Με τις επικεφαλίδες οργανώνεται ορθά μία εργασία ώστε να είναι πιο εύκολα αναγνώσιμη αλλά και διορθώσιμη. Κάθε επικεφαλίδα στόχο έχει να τονίσει τη σημασία κάθε τμήματος. Διακρίνονται ως εξής:

Επικεφαλίδα Πρώτης Τάξης (Κύρια Επικεφαλίδα)

Χρησιμοποιούνται κεντραρισμένες και με κεφαλαίο κάθε πρώτο γράμμα των λέξεων από τις οποίες αποτελούνται. Δεν χρησιμοποιείται τελεία στο τέλος του τίτλου.

Επικεφαλίδα Δεύτερης Τάξης

Χρησιμοποιούνται κεντραρισμένες, με υπογράμμιση και με κεφαλαίο κάθε πρώτο γράμμα των λέξεων από τις οποίες αποτελούνται. Δεν χρησιμοποιείται τελεία στο τέλος του τίτλου.

Επικεφαλίδα Τρίτης Τάξης

Χρησιμοποιούνται γραμμένες από αριστερά, με υπογράμμιση και με κεφαλαίο κάθε πρώτο γράμμα των λέξεων από τις οποίες αποτελούνται. Δεν χρησιμοποιείται τελεία στο τέλος του τίτλου.

Επικεφαλίδα Τέταρτης Τάξης. Χρησιμοποιούνται γραμμένες από αριστερά, με ή χωρίς εσοχή, εντός της παραγράφου, με υπογράμμιση και με κεφαλαίο κάθε πρώτο γράμμα των λέξεων από τις οποίες αποτελούνται. Στο τέλος της επικεφαλίδας αυτού του τύπου χρησιμοποιείται τελεία.

Δεν είναι σκόπιμο να προχωρούμε σε περισσότερα των 3-4 επιπέδων υποδιαίρεσης. Μάλλον θα μπερδέψουμε τον αναγνώστη.

Γενικοί Κανόνες

Οι ειδικές μορφοποιήσεις με πλάγιους ή έντονους χαρακτήρες πρέπει να χρησιμοποιούνται πολύ προσεκτικά και πάντα με φειδώ.

Σε μία ακαδημαϊκή εργασία δεν είναι επιτρεπτό να γράφουμε σε πρώτο ενικό πρόσωπο. Χρησιμοποιούμε τρίτο πληθυντικό ή παθητική φωνή. Π.χ.: «Στην εργασία αυτή επιχειρήσαμε...» ή «Στην εργασία αυτή επιχειρείται...».

Θα πρέπει να αποφεύγουμε αδόκιμους όρους, όρους της καθαρεύουσας, δύσκολους γλωσσικούς τύπους. Το ύφος δεν θα πρέπει να είναι εξεζητημένο, η γραφή θα πρέπει να είναι σαφής, χωρίς υπερβολές και στόμφο, χωρίς φιλολογίζουσες εκφράσεις και κορώνες, χωρίς εκφράσεις που θυμίζουν έκθεση ιδεών, χωρίς ευχολόγια και προσωπικές απόψεις. Η ακαδημαϊκή εργασία δεν αποτελεί μέσο κατάθεσης προσωπικών ιδεών. Τα πάντα θα πρέπει να υποστηρίζονται από τη βιβλιογραφία.

Προσέχουμε στο μέγιστο βαθμό τα σημεία στίξης. Ιδιαίτερα στη βιβλιογραφία, όπου υπάρχει τυποποιημένος τρόπος γραφής, αλλά και στο κείμενο.

Στο τμήμα των Συμπερασμάτων, σε αυτό της Συζήτησης, αλλά και στην παράθεση νόμων ή υποθέσεων χρησιμοποιείται ο ενεστώτας.

Στην αναφορά μας σε πειράματα χρησιμοποιείται ο αόριστος. Στο τμήμα της Εισαγωγής και της Μεθοδολογίας χρησιμοποιείται ο αόριστος και ο παρακείμενος χρόνος.

Στο τμήμα της Περίληψης χρησιμοποιείται ο αντίστοιχος χρόνος με το τμήμα στο οποίο γίνεται αναφορά.

Κεφάλαιο 3^ο - Το Σύστημα Αναφοράς APA

Το σύστημα αναφοράς **APA** (**American Psychological Association**) είναι ένα από τα πιο διαδεδομένα συστήματα παραπομπών και παράθεσης βιβλιογραφικών αναφορών. Στο κεφάλαιο αυτό δίνονται βασικές πληροφορίες και παραδείγματα για την ορθή χρήση του με παραδείγματα.

Στον ακαδημαϊκό χώρο αλλά και σε κάθε άλλον, πρέπει να θεωρείται αυτονόητη η τεκμηρίωση της εργασίας με παραπομπές σε βιβλιογραφικές πηγές. Η συγγραφή με ιδέες και ευρήματα άλλων χωρίς παραπομπή στους δημιουργούς τους αποτελεί σοβαρό αδίκημα (λογοκλοπή).

Θα πρέπει να αποφεύγουμε λοιπόν, να παρουσιάζουμε τις ιδέες άλλων, ως να ήταν δικές μας, να αντιγράφουμε μέρη, φράσεις ή τμήματα από εργασίες άλλων δημιουργών χωρίς να το επισημαίνουμε, να μεταφέρουμε πληροφορίες άμεσα από το Internet ή από διδακτικό υλικό τρίτων χωρίς κριτική και κυρίως, χωρίς αναφορά στην πηγή τους.

Αν χρησιμοποιήσουμε αυτολεξί μια ξένη φράση, θα πρέπει να την γράψουμε σε εισαγωγικά και θα πρέπει να προηγείται ή να ακολουθεί η παραπομπή στην πηγή της. Αυτό το κείμενο τότε, μπορεί να έχει έκταση έως 10 γραμμές και δεν πρέπει να το επαναλάβουμε περισσότερες από μία έως δύο φορές στην εργασία. Στην περίπτωση που αντιγραφεί μέρος και όχι ολόκληρη φράση, στο τμήμα αυτό τότε θα πρέπει να προηγούνται ή να έπονται τρεις τελείες (...), ανάλογα με τον τρόπο τεμαχισμού του.

Αποφεύγουμε τις υποσημειώσεις, εκτός και αν κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο. Αν χρησιμοποιήσουμε υποσημειώσεις, αυτές θα πρέπει να είναι υποσημειώσεις σελίδας.

Παραπομπές (In-text Citations)

Άμεση παραπομπή

Παραδείγματα:

- Οι Γεωργίου και Νικολάου (1998) υποστήριξαν ότι «υπάρχει σχέση μεταξύ της επιμόρφωσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών και του επιπέδου της τεchnοφοβίας που ενυπάρχει σ' αυτούς» (σελ. 47).

- Ο Ιωάννου (1979) υποστήριξε ότι «η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την επιμόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών» (σελ. 142).

Εναλλακτικά:

- «Η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την επιμόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών» (Ιωάννου, 1979, σελ. 142).

Έμμεση παραπομπή

Παράδειγμα:

- Η έρευνα έχει δείξει ότι σε κάθε περίπτωση υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της επιμόρφωσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών και του επιπέδου της τεchnοφοβίας που ενυπάρχει σ' αυτούς (Γεωργίου & Νικολάου, 1997).

Σημείωση: Ο αριθμός σελίδας δεν είναι απαραίτητος όταν παραφράζουμε αυτό που γράφουμε, το οποίο έχει ερευνηθεί από άλλους, ωστόσο είναι χρήσιμο να υπάρχει.

Παραπομπή από δευτερεύουσα πηγή

Παράδειγμα:

- Ο Νικολάου (όπως αναφέρεται από τους Ιωάννου & Γεωργίου, 2003), υποστήριξε ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ ηλικίας και κατανόησης χρονικών εννοιών από το παιδί.

Περισσότερες από μία παραπομπές μαζί

Αν παραπέμπουμε ταυτόχρονα σε δύο ή περισσότερα διαφορετικά κείμενα, ως διαιρετικό σημείο μεταξύ των παραπομπών σε ξενόγλωσσο κείμενο θέτουμε το σύμβολο του αγγλικού ερωτηματικού «;», ενώ σε ελληνόγλωσσο κείμενο το σύμβολο της άνω τελείας «'». Παράδειγμα για ελληνόγλωσσο κείμενο:

- Αρκετοί ερευνητές έχουν αποδείξει ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της ποιότητας της

παρεχόμενης εκπαίδευσης με τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Ιωάννου, 1979· Παναγιώτου, 2003· Αθανασίου & Νικολάου, 2013).

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Στο τέλος του κειμένου χρειάζεται να γραφούν όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την τεκμηρίωση των θέσεων του συγγραφέα. Οι πηγές παρατίθενται αλφαβητικά, χωρίς αρίθμηση ή κουκκίδες. Οι ελληνόγλωσσες και οι ξενόγλωσσες αναφορές είτε παρατίθενται ξεχωριστά είτε μαζί, με βάση τον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 2

Η οργάνωση στην αλφαβητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Aa	Aa	Hη	--	Nv	Nn	Yυ	Uu
Bβ	Bb	--	Hh	Ξξ	--	--	Vv
Γγ	Cc	Θθ	--	Oo	Oo	--	Ww
Δδ	Dd	Iι	Ii	Ππ	Pp	Φφ	--
Eε	Ee	--	Jj	--	Qq	Xχ	Xx
--	Ff	Kκ	Kk	Pρ	Rr	Ψψ	--
Zζ	--	Λλ	Ll	Σς	Ss	Ωω	--
--	Gg	Mμ	Mm	Tτ	Tt	--	Zz

Η παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών γίνεται με μικρή οδόντωση προς τα δεξιά, όλων των υπολοίπων γραμμών της παραγράφου μετά την πρώτη γραμμή.

Όταν πρόκειται για βιβλίο, σε κάθε αναφορά πρέπει να περιλαμβάνονται 4 στοιχεία:

- (1) Συγγραφέας (ή Συγγραφείς)
- (2) Ημερομηνία
- (3) Τίτλος
- (4) Πληροφορία δημοσίευσης

Π.χ. Συγγραφέας, Σ. (2008). *Τίτλος εργασίας*. Θέση (πόλη): Εκδοτικός οίκος.

Για περιοδικές εκδόσεις (δηλαδή έντυπα που εκδίδονται σε τακτική βάση, όπως επιστημονικά περιοδικά, περιοδικά, εφημερίδες), σε κάθε αναφορά πρέπει να περιλαμβάνονται 6 στοιχεία:

- (1) Συγγραφέας (ή Συγγραφείς)
- (2) Ημερομηνία
- (3) Τίτλος άρθρου
- (4) Τίτλος περιοδικού
- (5) Τόμος και τεύχος
- (6) Αριθμοί σελίδων

Π.χ. Συγγραφέας, Σ. (2008). Τίτλος άρθρου. *Τίτλος περιοδικού, Τόμος(τεύχος), αριθμοί σελίδων.*

Προσοχή: Σε κάθε περίπτωση πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα σημεία στίξης. Επίσης χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στα εξής σημεία:

Συγγραφέας – επιμελητής (ή συγγραφείς – επιμελητές)

Περιπτώσεις Συγγραφέων/Επιμελητών

- Ένας συγγραφέας: Ιωάννου, Φ. ή Littleton, R.T.
- Δύο συγγραφείς: Ιωάννου, Φ., & Κωνσταντίνου, Γ. ή Littleton, R.T., & Bryant, G.T.
- Δύο – πέντε συγγραφείς: Ιωάννου, Φ., Νικολάου, Κ., & Γεωργίου, Ν. ή Kraft, N.L., Black, T., & Holmberg, S. (μεταξύ των δύο τελευταίων ονομάτων χρησιμοποιούμε το σύμβολο «&»).
- Έξι ή περισσότεροι συγγραφείς: Ιωάννου, Φ., Νικολάου, Κ., Κωνσταντίνου, Τ., Χρήστου, Κ., Αντωνίου, Μ., & Γεωργίου, Ν. ή Kraft, N.L., Black, T., Bryant, H.R., Peterson, E.E., Lefthand, F.T., & Holmberg, S. (μεταξύ των δύο τελευταίων ονομάτων χρησιμοποιούμε το σύμβολο «&»).
- Εταιρικός οργανισμός: Ένωση, Ίδρυμα, Πανεπιστήμιο, Κυβερνητικός οργανισμός.
- Χωρίς συγγραφέα

- Επιμελητής (ή επιμελητές): Παρομοίως όπως με έναν ή περισσότερους συγγραφείς αλλά με το διακριτικό «Επιμ.» (Ed. ή Eds.) μετά το όνομα ή τα ονόματά τους. Π.χ.: Αντωνίου, Μ. & Γεωργίου, Ν. (Επιμ.).

Ημερομηνία

Θέτουμε την ημερομηνία έκδοσης σε παρένθεση μετά τα ονόματα των συγγραφέων, π.χ.: (2007). Ιδιαίτερες περιπτώσεις:

- Σε μηνιαία εκδιδόμενα έντυπα: (2007, Ιούλιος)
- Σε εβδομαδιαία εκδιδόμενα έντυπα: (2007, Ιούλιος 13)
- Χωρίς ημερομηνία: (χ.η.) ή (n.d.)
- Υπό εκτύπωση: (Υπό εκτύπωση) ή (In press)

Τίτλος

- Για τα βιβλία, με κεφαλαίο γράφεται μόνο το πρώτο γράμμα του κύριου τίτλου, καθώς και το πρώτο του υπότιτλου ή των ουσιαστικών (βασικών εννοιών και ονομάτων), π.χ.: *Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση: Μία μελέτη περίπτωσης για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*.
- Για τα περιοδικά, με κεφαλαία γράφονται όλα τα πρώτα γράμματα του τίτλου. Π.χ. *Θέματα στην Εκπαίδευση* (ή *Themes in Education*).
- Οι τίτλοι των βιβλίων (όχι όμως και τα κεφάλαια) καθώς και τα ονόματα των περιοδικών γράφονται με πλάγια γραφή.
- Πληροφορίες που αφορούν τον αριθμό έκδοσης ενός βιβλίου γράφεται σε παρένθεση αμέσως μετά τον τίτλο, π.χ.: *Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση* (2^η έκδοση) ή *Cognitive psychology* (2nd ed.).
- Η περιγραφή διαφόρων άλλων υλικών γράφεται με αγκύλες μετά τον τίτλο, π.χ. [Κινηματογραφική ταινία], [Γράμμα στον εκδότη], [Μπροσούρα], [Αφίσα] .

Τόπος έκδοσης και εκδότης (μόνο για βιβλία)

- Τόπος (πόλη) έκδοσης, π.χ. Αθήνα ή London.

- Εκδότης ή Εκδοτικός Οίκος, π.χ. Springer ή Μεταίχμιο. Δεν απαιτείται το διακριτικό «Inc.» ή «Co.» της εταιρείας, π.χ. Springer Inc.

Τρόπος Αναφοράς και Παραπομπής – Παραδείγματα^{1,2}

Βιβλία

Βιβλίο με ένα συγγραφέα

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Μ. (2000). *Βαδίζοντας στο σκοτάδι: Μια εμπειρική μελέτη*. Πάτρα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ιωάννου, Μ. (2000). *Βαδίζοντας στο σκοτάδι: Μια εμπειρική μελέτη*. Πάτρα: Πιεστήριο.

Σημείωση: Στα μικρά ονόματα των συγγραφέων χρησιμοποιούνται μόνον τα αρχικά.

Παραπομπή

(Ιωάννου, 2000) ή «Ο Ιωάννου (2000) συνέκρινε τις αντιλήψεις... (σελ. 38).»

Βιβλίο με δύο έως πέντε συγγραφείς

Βιβλιογραφική αναφορά

Ανδρέου, Κ. Βέρτης, Ν., & Γαλανός, Α. (2006). *Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στη σχολική τάξη* (2^η έκδ.). Πάτρα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ανδρέου, Κ. Βέρτης, Ν., & Γαλανός, Α. (2006). *Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στη σχολική τάξη* (2^η έκδ.). Πάτρα: Πιεστήριο.

Σημείωση: Μεταξύ των τελευταίων δύο συγγραφέων χρησιμοποιούμε το σύμβολο «&». Στην παραπομπή με τα ονόματα των συγγραφέων εντός του κειμένου και εκτός παρενθέσεων χρησιμοποιείται το «και».

Από τη δεύτερη φορά και μετά που θα παραπέμψουμε στην ίδια πηγή γράφουμε μόνο τον πρώτο συγγραφέα ακολουθούμενο από τη συντομογραφία «κ.ά.» (et al.), π.χ. (Ανδρέου κ.ά.).

Παραπομπή

(Ανδρέου, Βέρτης, & Γαλανός, 2006) ή «Οι Ανδρέου, Βέρτης και Γαλανός (2006)

¹ Η λέξη «Πιεστήριο» υποδηλώνει στο εξής τον εκδοτικό οίκο, εκτός αν αυτός αναφέρεται αλλιώς.

² Όλα τα ονόματα των συγγραφέων στο κείμενο αυτό είναι φανταστικά καθώς και οι τίτλοι των εργασιών.

υποστήριξαν ότι... (σελ. 139).»

Στις επόμενες παραπομπές: «Σύμφωνα με τον Ανδρέου κ.ά. (2006)...»

Βιβλίο με έξι ή περισσότερους συγγραφείς

Βιβλιογραφική αναφορά

Ανδρέου, Α., Νικολάου, Χ., Σαμψών, Σ., Ιωάννου, Μ., Πέτρου, Κ., Σοφός, Φ., κ.ά. (1999). *Σχολική αποτυχία και πατερναλισμός*. Αθήνα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ανδρέου, Α., Νικολάου, Χ., Σαμψών, Σ., Ιωάννου, Μ., Πέτρου, Κ., Σοφός, Φ., κ.ά. (1999). *Σχολική αποτυχία και πατερναλισμός*. Αθήνα: Πιεστήριο.

Σημείωση: Σε βιβλίο με περισσότερους των έξι συγγραφέων γράφουμε τους έξι πρώτους και μετά τη συντομογραφία «κ.ά.». Στο κείμενο χρησιμοποιούμε μόνο τον πρώτο συνοδευόμενο με τη συντομογραφία «κ.ά.».

Παραπομπή

(Ανδρέου κ.ά., 1999) ή «Ο Ανδρέου κ.ά. (1999) έχουν διερευνήσει... (σελ. 126).»

Βιβλίο από οργανισμό ή ένωση

Βιβλιογραφική αναφορά

Πανεπιστήμιο Πατρών (2007). *Οδηγός επιβίωσης στην πόλη της Πάτρας* (Πληροφοριακό δελτίο Νο. 6). Πάτρα, Ελλάς: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών.

Εναλλακτικά:

Πανεπιστήμιο Πατρών (2007). *Οδηγός επιβίωσης στην πόλη της Πάτρας* (Πληροφοριακό δελτίο Νο. 6). Πάτρα: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών.

Σημείωση: Αν ο συγγραφέας και ο εκδότης είναι το ίδιο πρόσωπο χρησιμοποιείται το ίδιο επώνυμο παντού. Αν δεν υπάρχει εκδότης χρησιμοποιούμε την έκφραση (χ.ε.) (n.p.).

Παραπομπή

(Πανεπιστήμιο Πατρών, 2007).

Βιβλίο χωρίς συγγραφέα

Βιβλιογραφική αναφορά

Σημείωση: Εάν ο συγγραφέας ενός βιβλίου είναι ανώνυμος, χρησιμοποιούμε τη λέξη

«Ανώνυμος» στο πεδίο του συγγραφέα.

Παραπομπή

(Ανώνυμος, 2007)

Βιβλίο με επιμέλεια

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Δ. & Πέτρου, Ε. (Επιμ.). (2007). *Σχολική βία* (3^η έκδ.). Πάτρα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ιωάννου, Δ. & Πέτρου, Ε. (Επιμ.). (2007). *Σχολική βία* (3^η έκδ.). Πάτρα: Πιεστήριο.

Παραπομπή

(Ιωάννου & Πέτρου, 1997)

Βιβλίο – Κεφάλαιο σε βιβλίο με επιμέλεια

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Ε. (2005). Οι υπολογιστές στη σχολική τάξη. Στο Γ. Ανδρέου & Α. Πέτρου (Επιμ.), *Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση: Στόχοι και επιδιώξεις* (σελ. 23-67). Πάτρα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ιωάννου, Ε. (2005). Οι υπολογιστές στη σχολική τάξη. Στο Γ. Ανδρέου & Α. Πέτρου (Επιμ.), *Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση: Στόχοι και επιδιώξεις* (σελ. 23-67). Πάτρα: Πιεστήριο.

Παραπομπή

(Ιωάννου, 2005)

Ηλεκτρονικό βιβλίο

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Ν. (2006). *Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στη σχολική πρακτική*. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2005 από τη βάση δεδομένων ERIC.

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2006)

Μεταφρασμένο βιβλίο

Βιβλιογραφική αναφορά

Φιλίππου, Ι. (2002). *Εισαγωγή στους υπολογιστές* (Χ. Παναγιώτου, Μτφρ.). Πάτρα, Ελλάδα: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Φιλίππου, Ι. (2002). *Εισαγωγή στους υπολογιστές* (Χ. Παναγιώτου, Μτφρ.). Πάτρα: Πιεστήριο.

Παραπομπή

(Φιλίππου, 2002)

Λεξικό ή εγκυκλοπαίδεια

Βιβλιογραφική αναφορά

Φιλίππου, Η. (2004). Ελλάδα: Πολιτική γεωγραφία. Στο Χ. Παναγιώτου & Μ. Κακογιάννη (Επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια της Σύγχρονης Ευρώπης* (Τόμος 4, σελ. 221 - 242). Πάτρα, Ελλάδα: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Φιλίππου, Η. (2004). Ελλάδα: Πολιτική γεωγραφία. Στο Χ. Παναγιώτου & Μ. Κακογιάννη (Επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια της Σύγχρονης Ευρώπης* (Τόμος 4, σελ. 221 - 242). Πάτρα: Πιεστήριο.

Παραπομπή

(Φιλίππου, 2004)

Μεταπτυχιακή εργασία - έντυπη έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Θ.Χ. (1992). *Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαίδευση*. Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, Ελλάδα.

Εναλλακτικά:

Παναγιώτου, Θ.Χ. (1992). *Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαίδευση*.

Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα.

Σημείωση: Για διδακτορικό χρησιμοποιούμε την φράση «Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή».

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 1992)

Μεταπτυχιακή εργασία – ηλεκτρονική έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Θ.Χ. (1992). *Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαίδευση*. (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2006). Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2005, από <http://ertg.xol.gr/thesis/index.html>

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 1992)

Άρθρο συνεδρίου από βιβλίο πρακτικών

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Γ. (2004). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. Στο *Οι Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση: Διεθνές Συνέδριο της Ε.Τ.Π.Ε., 2-5 Νοεμβρίου 2004* (σελ. 32-42).

Πάτρα, Ελλάς: Εκδόσεις Ε.Τ.Π.Ε.

Εναλλακτικά:

Παναγιώτου, Γ. (2004). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. Στο *Οι Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση: Διεθνές Συνέδριο της Ε.Τ.Π.Ε., 2-5 Νοεμβρίου 2004* (σελ. 32-42).

Πάτρα: Εκδόσεις Ε.Τ.Π.Ε.

Σημείωση: Στον τίτλο του συνεδρίου όλες οι λέξεις ξεκινούν με κεφαλαίο γράμμα.

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Άρθρο συνεδρίου από online πρακτικά

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Γ. (2004). *Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή*. Άρθρο που παρουσιάστηκε στο Συνέδριο για τις Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση της Ε.Τ.Π.Ε., 2-5

Νοεμβρίου 2004. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2005, από
<http://www.etpe.gr/2conf/panagiotou.html>

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Περιοδικά

Έντυπη μορφή

Βιβλιογραφική αναφορά

Φιλίππου, Η. (2002). Διδάσκοντας με τη βοήθεια υπολογιστών: Μία μελέτη περίπτωσης. *Computers & Education*, 11(2), 343-364.

Σημείωση: Προσοχή στα σημεία στίξης!

Παραπομπή

(Φιλίππου, 2002) ή «Ο Φιλίππου (2005) ερεύνησε... (σελ. 345).»

Άρθρο με DOI (Digital Object Identifier) από επιστημονικό περιοδικό

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Ι., & Σαμψών, Σ. (2002). Οι Στάσεις των Εκπαιδευτικών στο Σχολείο του Μέλλοντος. *Journal of Computers and School Practice*, 22(5), 26-43.

doi:20.2023/g.hiantandcom.2002.11.231

Σημείωση: Το αλφαριθμητικό DOI είναι μοναδική ακολουθία χαρακτήρων εκχωρημένη, προκειμένου να ταυτοποιεί ένα άρθρο και να δημιουργεί ένα μόνιμο σύνδεσμο με αυτό στο Internet.

Παραπομπή

(Ιωάννου & Σαμψών, 2002) ή «Οι Ιωάννου & Σαμψών (2002) απέδειξαν τη σχέση... (σελ. 28).»

Άρθρο χωρίς DOI από επιστημονικό περιοδικό

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Η., & Ανδρέου, Φ. (2000). Ο υπολογιστής ως διδακτικό εργαλείο στα μαθηματικά. *Καινοτομίες στην Εκπαίδευση*, 22(2), 33-43. Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου

2008, από <http://www.arl.com/area51/index.html>

Παραπομπή

(Ιωάννου & Ανδρέου, 2000)

Άρθρο από επιστημονικό περιοδικό σε βάση δεδομένων με ελεύθερη πρόσβαση

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Η., & Ανδρέου, Φ. (2002). Ο υπολογιστής ως διδακτικό εργαλείο στα μαθηματικά. *Καινοτομίες στην Εκπαίδευση*, 22. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2007, από <http://www.storiesformaths.com/maths/ioannou.html>

Σημείωση: Αν δεν υπάρχει ημερομηνία χρησιμοποιούμε αντί αυτής τη συντομογραφία «χ.η.». Αν δεν υπάρχουν αριθμοί σελίδας χρησιμοποιούμε τον αύξοντα αριθμό των παραγράφων.

Παραπομπή

(Ιωάννου & Ανδρέου, 2002) ή «Οι Ιωάννου & Ανδρέου (2002) πρότειναν τον ορισμό... (παρ. 3).»

Περιοδικά

Εκτυπωμένη έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος 21). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Καθημερινά Νέα*, 65, 32.

Σημείωση: Αν πρόκειται για εβδομαδιαία περιοδικά χρησιμοποιείται πλήρης ημερομηνία, ενώ για μηνιαία ο χρόνος και ο μήνας.

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Ηλεκτρονική Έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή.

Καθημερινά Νέα, 65, 32-33. Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2008, από <http://www.kathimerinanea.gt/t333/panagioutou.html>

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Εφημερίδα

Εφημερίδα - Εκτυπωμένη έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος 12). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Σήμερα*, σελ. Δ3.

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Εφημερίδα – ηλεκτρονική έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος 12). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Σήμερα*. Ανακτήθηκε 11 Ιουνίου 2008, από <http://www.simera.gr>

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Εφημερίδα – άρθρο χωρίς συγγραφέα

Βιβλιογραφική αναφορά

Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. (2004, Ιούνιος 12). *Σήμερα*, σελ. Δ3.

Παραπομπή

(«Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή», 2004)

Οπτικοακουστικά μέσα

Κινηματογραφική ταινία

Βιβλιογραφική αναφορά

Πετρίδης, Η. (Παραγωγός). (2002). *Οι αγώνες του Ελληνισμού* [Κινηματογραφική

ταινία]. Ελλάς: Sony Pictures.

Παραπομπή

(Πετρίδης, 2002)

Κινηματογραφική ταινία μέσω διαδικτύου

Βιβλιογραφική αναφορά

Πετρίδης, Η. (Παραγωγός). (χ.η.). *Οι αγώνες του Ελληνισμού* [Κινηματογραφική ταινία]. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου 2006, από <http://www.cinefilstories.com/index.html>

Παραπομπή

(Πετρίδης, χ.η.)

Μουσική

Βιβλιογραφική αναφορά

Αλεξάνδρου, Φ., & Τσίμας, Ρ. (2005). *Ταξίδι στη μουσική* [Ηχογράφιση]. Αθήνα, Ελλάς: SuperStudio Recordings.

Εναλλακτικά:

Αλεξάνδρου, Φ., & Τσίμας, Ρ. (2005). *Ταξίδι στη μουσική* [Ηχογράφιση]. Αθήνα: SuperStudio Recordings.

Παραπομπή

(Αλεξάνδρου & Τσίμας, 2005)

Τηλεοπτικό πρόγραμμα

Βιβλιογραφική αναφορά

Αλεξάνδρου, Κ. (Παραγωγός). (2005). *Ταξίδι στα σχολεία της Αλάσκας* [Τηλεοπτική εκπομπή]. Πάτρα, Ελλάς: Κανάλι 4.

Εναλλακτικά:

Αλεξάνδρου, Κ. (Παραγωγός). (2005). *Ταξίδι στα σχολεία της Αλάσκας* [Τηλεοπτική εκπομπή]. Πάτρα: Κανάλι 4.

Παραπομπή

(Αλεξάνδρου, 2005)

Ραδιοφωνική εκπομπή**Βιβλιογραφική αναφορά**

Αλεξάνδρου, Ν. (Παραγωγός). (2005, Ιούνιος 11). Οι ήχοι της σιωπής [Μέρος 3]. *Εθνική Ραδιοφωνία της Ελλάδας*. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2007, από <http://www.radiogreece.gr>

Παραπομπή

(Αλεξάνδρου, 2005)

Κείμενο από Ιστοσελίδες - αναφορά στην πρώτη σελίδα

Βιβλιογραφική αναφορά

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας. (2005). *Στοιχεία Απογραφής 2001*. Ανακτήθηκε 11 Ιουνίου 2007, από <http://www.grstats.gr>
Σημείωση: Ο συγγραφέας μπορεί να είναι ένας οργανισμός.

Παραπομπή

(Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, 2005)

Τεχνική αναφορά**Βιβλιογραφική αναφορά**

Παναγιώτου, Κ. (2005). *Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή* (Τεχνική αναφορά 2005/2). Πάτρα, Ελλάς: Πανεπιστήμιο Πατρών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας.

Εναλλακτικά:

Παναγιώτου, Κ. (2005). *Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή* (Τεχνική αναφορά 2005/2). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας.

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2000)

Βιβλιογραφικές Αναφορές

American Psychological Association (2008). *APA style*. Ανακτήθηκε 12 Οκτωβρίου 2008, από <http://www.apastyle.org/>

American Psychological Association (2010). *Publication Manual of American Psychological Association*. Washington: APA

Baker, S.D. & Henrichsen, L. (2002). *APA Reference Style*. Ανακτήθηκε 25 Οκτωβρίου 2008, από <http://linguistics.byu.edu/faculty/henrichsenl/apa/apa01.html>

The Michener Institute for Applied Health Sciences (2007). *References According to the APA Style*. Ανακτήθηκε 12 Οκτωβρίου 2008, από <http://www.michener.ca/lrc/lrcapa.php>

The University of Waikato (2008). *APA Reference Style*. Ανακτήθηκε 18 Οκτωβρίου 2008, από http://www.waikato.ac.nz/library/learning/g_apaguide.shtml

The University of Wisconsin – Madison (2006). *Create an APA reference list*. Ανακτήθηκε 15 Οκτωβρίου 2008, από <http://www.wisc.edu/writing/Handbook/DocAPARReferences.html>